
6. טיולים, מחנות ומפעלי קיץ

תקופת הקיץ בתנועה היא שיא מבחינת הפעילות. ההכנות למפעלי הקיץ מתחילות בסניפים מיד אחרי פסח: השכבה הבוגרת מתכוננת למחנות הקיץ, חניכי קורס ההדרכה מגיעים לשיא ההכשרה שלהם לקראת היותם מדריכים וקיימת התרגשות גדולה ועשייה נמרצת לקראת הקיץ. מרבית החניכים והבוגרים בתנועה לוקחים חלק במפעלי הקיץ, בכל שכבות הגיל. מפעלי הקיץ הם הדגל של התנועה והם מספקים חוויות משמעותיות לחניכים ולבוגרים. (מתוך דברי רכזי מפעלים)

מפעלי הקיץ בתנועות הנוער הם חלק משמעותי ונכבד מהעשייה התנועתית. בהמשך לחופשות אחרות במועדי השנה, סוכות, חנוכה ופסח, מאפשרת חופשת הקיץ הארוכה לחינוך הבלתי פורמלי לתפוס את מקומו של החינוך הפורמלי ולספק לבני הנוער פעילות חינוכית, חווייתית ומשמעותית. במרבית התנועות מאופיינים מפעלי הקיץ באופי שאינו טיולי. חלק ניכר מהפעילויות מתקיימות בתנאי שטח ובמתכונת מחנאית. חוויית השטח נתפסת אצל התנועות כחלק מהחינוך לחיבור לטבע ולשאר מטרות הטיולים. בחלק מהמחנות אף מתקיימים טיולים חד-יומיים בקרבת המחנה. בנוסף, בחלק מהתנועות מתקיימים טיולים קצרים לאחר המחנה, ביוזמות סניפיות ממוקדות. בתקופת הקיץ מתקיימים גם קורסי הכשרה וקורסי הדרכה בכל

תנועות הנוער. חלק מקורסי ההדרכה כוללים גיחה או יציאה לטבע, כחלק מההכשרה לתפקיד ההדרכה בתנועה.

מעבר להיבט המחנאי והחיבור לטבע במחנות, מסמלים מפעלי הקיץ את המעבר בין השכבות השונות: מעבר בין שכבת החניכים לשכבה הבוגרת, המתבצע בחלק מהתנועות במעבר בין כיתה ח' ל-ט' ובחלק מהתנועות במעבר בין כיתה ט' ל-י'. מעבר זה הוא משמעותי בעיקר בשל הכניסה לתפקיד ההדרכה בתנועה. מעברים נוספים הם המעבר בין כיתה י"א לכיתה י"ב, המסמל כניסה לשכבה הגבוהה בשכבה הבוגרת וקבלת תפקידי ריכוז ותפקידי מפתח בסניפים, מעבר היציאה לשנת שירות של בוגרי כיתה י"ב ועוד.

מפעלי קיץ בתנועות השונות

הצופים

חניכי ובוגרי תנועת הצופים מבלים את עיקר פעילות הקיץ במסגרת מחנות ובמסגרת קורסי הכשרה.

מחנות הקיץ התנועתיים נחשבים למפעל הדגל של התנועה בעיקר בשל גודלם המסיבי והמשאבים המושקעים במחנות, הן מבחינה מנהלתית והן מבחינה חינוכית-הדרכתית. בשל גודלה של התנועה מחולקים המחנות לשניים או שלושה סבבים ובמקביל מתקיימים מספר מחנות של מרחבים שונים והנהגות שונות, לרוב בשני מוקדי יער ברחבי הארץ. חלק מההנהגות מבצעות את אותו המחנה בשני סבבים נפרדים, בשל גודלן.

המחנות מתבצעים ברמה ההנהגתית, וההנהגה היא זו שמפיקה את המחנה על כל היבטיו: תכנון וארגון, מנהלה והדרכה. מבנה המחנה ואופי המחנה נושא אופי דומה בכל ההנהגות, כאשר הנושאים משתנים בהתאם לבחירת ההנהגות והשבטים. התנועה נותנת את המעטפת למחנות ההנהגתיים.

המחנות מתקיימים לאורך שבוע ימים, ומחולקים למספר חלקים: חלק ראשון – יומיים ראשונים לחלוץ הנהגתי. צוות ההנהגה יוצא לבניית המחנה מבחינת תשתיות והכנת השטח לקליטת השבטים.

חלק שני – יומיים עד שלושה ימים לחלוץ השבטים או מחנה השכבה הבוגרת. חברי השכב"ג מגיעים כחניכים למחנה ובמהלך ימים אלה הם עסוקים בעיקר בבניית המתקנים והכנת המחנה לקליטת החניכים. העבודה בחלק זה מתבצעת לרוב על פי צוותי מתקנים וועדות נוספות, כגון ועדת פני השטח, ועדת פעילות, ועדת ערבי הווי ותרבות ועוד.

חלק שלישי – ימי החניכים. דירוג בין השכבות אשר מגיעות לפי ימים כאשר יש הדרגתיות בהגעה או בעזיבה. חניכי השכבות הנמוכות, ד'-ה', לנים במחנה שני לילות. חניכי שכבות הביניים, ו'-ז', לנים במחנה שלושה לילות. חניכי השכבות הגבוהות, ח'-ט', לנים במחנה ארבעה לילות.

חלק רביעי – ימי פירוק. חברי השכב"ג מפרקים את המחנה לאחר עזיבת החניכים, ומוודאים את השארת שטח היער כפי שקיבלו אותו, בטרם המחנה.

הפעילות במחנה מתנהלת על פי לוח זמנים הנקבע במספר רמות: מרבית היום מנוהל על פי לוח זמנים שבטי, כאשר החניכים עוברים פעילויות במסגרת הקבוצה והשבט. מספר פעילויות הן חלק מלוח זמנים הנהגתי, כגון פעילות שכבתית או אירוח בין שבטים, ומספר פעילויות מושפעות מלוח זמנים תנועתי כגון תרגילי פינאי, נהלי בטיחות ותברואה.

כאמור, מרבית הפעילות במחנה מתבצעת במסגרת קבוצתית או גרודית או פעילות בשבטים. ברוח תכנית ההדרכה התנועתית (מסע בצופים) ההנחיה היא שהמדריך לא צריך להעביר פעילות כל היום, אלא ללוות את החניכים בין פעילויות קיימות. לשם כך מייצרים השבטים וההנהגות מוקדי פעילות מרכזיים, למשל

מרכזי אירוח, פארק חבלים, מתחם מחנאות, מתחם משחקים, מתחם הפעלה עצמית וכו'. המרכזים מופעלים על ידי פעילים, מרכזים, מדריכים שונים וכן חניכי שכבת ט', שעבורם זה חלק מההתנסות שלהם בהדרכה. המדריך אמור להוביל את הקבוצה שלו ולהתעסק בעיקר בתהליך החינוכי של הקבוצה, במסגרת זו להתמודד עם התנהגויות בקבוצה, התפרעויות, תופעות חברתיות ועוד. ההכוונה היא לפחות פעילויות תוכן ויותר זמן משחק ופעילויות, תוך מיקוד על התמודדות חינוכית של המדריך עם הקבוצה שלו.

מרבית השכבות אינן מטיילות במסגרת המחנה, בחלק מההנהגות מטיילות שכבות ז'-ח' יום אחד מתוך המחנה, באחד ממסלולי הטיול הסמוכים למקום.

במרבית השבטים וההנהגות מתקיימות תחרויות במהלך המחנה. התחרויות משתנות בין הנהגה להנהגה. בחלק מהמקומות התחרות היא מאוד אמוציונלית ומובילה לתוצאות שליליות, ולכן היום עסוקים בתנועה בניסיון למתן את תחושת התחרויות. כחלק מכך עורכים את מסדרי הסיום והטקסים בתוך השבטים עצמם, כדי להוריד מהמתח הקיים בטקסים הנהגתיים.

לדברי רכז המפעלים של התנועה מפעלי המחנות מאוד משמעותיים בעבור חברי השכב"ג, הן בגלל המעורבות הגבוהה שלהם בתכנון המחנה ובבנייתו והן בשל העובדה שזהו שיא שנתי, סוף שנת הפעילות והזדמנות חינוכית משמעותית של המדריך עם קבוצתו. ההזדמנויות החינוכיות הקיימות במהלך מחנה מסוג זה נובעות מתנאי המחנה: מרחק מהבית, לינת שטח, אוכל לא מוכר, תנאים לא מוכרים, וכן הודות לשהות הארוכה והמרוכזת של המדריך עם קבוצתו.

לצד מחנות הקיץ מתקיימים במהלך הקיץ קורסי הדרכה והכשרה של התנועה, המהווים אף הם חלק משמעותי וחשוב ממפעלי התנועה.

במהלך הקיץ מתקיימים גם מחנות של צופי ים. במהלך שישה שבועות מגיעים חניכי שכבות ה'–ח' בצופי ים למחנה הימי שממוקם בבית הספר לקציני ים בעכו. הפעילות מתקיימת בסבבים על פי שכבות הגיל, כשהמטרה היא הכשרה להתנהלות ימית (על פי רמות) וסיכום שנה.

לשכבות הבוגרים נערכים בקיץ קורסי הכשרה בצופי ים – קורס סגני מפקדי ספינות לשכבה ט', שאורכו כ-15 ימים, וקורס מפקדי ספינות לשכבה י', שאורכו כ-22 ימים.

מפעל שיא לפעילות הקיץ בצופי ים הוא הפלגה מסכמת ליוון לפעילי שכבת י"א למשך כ-10 ימים. הפלגה זו מסכמת את כל הידע הימי שצברו במהלך שנות הפעילות בתנועה.

פעילות קיץ זו היא בנוסף למשטים שמקיימים צופי ים לאורך כל השנה. המשט הוא פעילות יומית, ספורטיבית-תחרותית, בה משתתפים חניכי ובוגרי הנהגת צופי ים. לעתים נקבע למשט סימן או נושא, כזיכרון לרמות בתנועה או בהתאם לנושא ההדרכה השנתי. מטרת המשט היא התחרות עצמה ולעתים הנצחת נופל. המפעל משמעותי מאוד עבור המשתתפים בו וההכנה אליו רבה.

הנוער העובד והלומד

בתנועת הנוער העובד והלומד נחלקת פעילות הקיץ לפעילות מחנאית, פעילות טיולים, וקורסי הכשרה.

השכבות הצעירות, ד'–ו', מקיימות מחנה בן מספר ימים. המחנה מתקיים במסגרת ארגונית ארצית או מחוזית, כאשר לכל קן תכנית פעילות ייחודית לו. מחנות השכבה הצעירה מתקיימים בכל המגזרים, היהודים, הערבים והדרוזים. המחנה מאורגן בשלוש רמות: ברמה הארצית – ארגון מנהלי, ברמה המחוזית – תכנון הנושא והתכנים, וברמה הקינית – פעילויות ותכנים. המחנה מתקיים במקום אחד, כאשר כל קן עוסק בפעילות ייחודית לו.

שכבת ז' עוברת במהלך הקיץ את מפעל הדגל של השכבה – מחנה

ההעפלה. זהו מחנה קיץ שיש לו תוכן מרכזי והוא קשור לתהליך שהשכבה עוברת בהקשר לנושא העצמאות האישית בשנת בר המצווה. המחנה הוא השיא של התהליך החינוכי של השנה, כולו קשור לנושא ההעפלה והחניכים פעילים ושותפים בבנייה שלו. שיאו של המחנה בהפלגה בספינה המדמה לחניכים את ההעפלה לארץ ישראל. חשיבותו של המחנה באה לידי ביטוי גם בהכשרת המדריכים לקראתו, המתבצעת בשלושה מועדים וכוללת גם לימוד מקצועי והעמקה בתוכן.

לדברי מחלקת המפעלים של התנועה המחנה מורכב לביצוע בשל מספרם הרב של החניכים וההיבטים המנהליים והארגוניים המיוחדים הכרוכים בו. סיפור המסגרת של המחנה מהווה עוגן חזק, והמחנה מאופיין בסדר ובמשמעת גבוהים. כך קורה שסיפור המסגרת משרת הן את המטרות החינוכיות והן את הצרכים הארגוניים של המחנה.

שכבת ח' מטיילת טיול בן מספר ימים, בדרך כלל סביב נושא המים, בצפון הארץ. טיול זה כולל מסלולי מים וכניסה למקורות מים, ובנייה עצמאית של "מיני רפסודה" מסנאדות ואבובים שמסתיימת בשיוט בנהר הירדן. הטיול כולו מתבצע בנחלי רמת הגולן ומזרח הכנרת.

השכבות הבוגרות של התנועה לוקחות חלק בפעילות הכשרה ובסמינרים מגוונים. בין אלה משתתפים חברי שכבת י"א באחד המפעלים החשובים והמשמעותיים בתהליך ההתפתחות של בוגר בתנועה, מפעל ה"רפסודה" – תהליך קבוצתי של בניית רפסודה ושיוט בכנרת. הבנייה מאפשרת גיבוש ראשוני של השכבה המיועדת לצאת להגשמה כעבור שנה, למעשה זוהי המשימה הראשונה שלהם כגרעין. במסגרת המשימה הם בונים את הרפסודה בעצמם, בהנחיה והכוונה של מדריכים ובוגרים מהתנועה. לכל פעיל תפקיד שונה בתהליך הבנייה, כך שלכל אחד אחריות במהלך הכולל.

מעבר לפעילויות ברמה המחוזית והארצית מתקיימים טיולים רבים לכל שכבות הגיל ברמה הקינית, ביוזמות מקומיות של הקינים. בנוסף מתקיימות קייטנות (קייצות), נערכים ימי שיא, ימי צ'ופרים קיניים ועוד.

בני המושבים

פעילות הקיץ בתנועת בני המושבים מחולקת לפעילות במתכונת מחנות, מסעות נושאים וסמינרי הכשרה.

חניכי השכבה הצעירה, ד'-ו', משתתפים במחנות קיץ המתנהלים ברמה המחוזית. המחנה הוא בן שלושה ימים כאשר בכל שנה יש דגש על נושא אחר מכלל הנושאים הקשורים לציונות. כך למשל נערך מחנה בנושא התיישבות או מחנה בנושא קיבוץ גלויות. כל המחוזות מחויבים לאותו נושא, הנקבע על ידי התנועה. לכל רכז ומדריך בוגר של הקן (מד"ב) יש חופש בחירה והחלטה והם אלה שקובעים את התכנים במחנה במסגרת הנושא הנבחר. במחנה משולבת פעילות מחנאית או טיול, ובכל יום יש פעילות חוץ שאינה חלק מהפעילות המחוזית. למשל יער פעילויות, כאשר כל מחוז מגיע בתור לפעילות ביער. הפעילות מאורגנת ברמה התנועתית. המחנה מסתיים בטקס תנועתי מרכזי וחגיגי.

לשכבות הביניים, ז'-ח', מתקיימים מסעות מנוהלים על ידי מחלקת מפעלים. לכל מסע יש רכז המנהל את המסע מתחילתו ועד סופו. שלושת המסעות הם:

מסע פלמ"ח – מיועד לחניכי שכבת ז'. מתבצע ברמה הארצית. זהו מסע נודד באזור ביריה במשך ארבעה ימים. החניכים עוברים בין מסלולים שונים ובין שלושה חניוני לינה. במהלך המסע לומדים החניכים להכיר את רוח הפלמ"ח, ערכי הפלמ"ח והווייתו. המסע מתמקד בחיזוק אהבת הארץ ובבחינת הקשר בין רוח הפלמ"ח למציאות החיים העכשווית.

מסע בעקבות – מיועד לחניכי שכבת ח', ונע בעקבות סיפורי

לוחמים לשלום. במהלך המסע החניכים עוסקים באהבת הארץ, מורשת קרב, החברה הישראלית והדילמות המוסריות והערכיות בנושא הקיום של העם היהודי בארץ ישראל. כחלק מהמסע מבקרים החניכים במקומות ואתרים ממלחמות ישראל. המסע מתקיים באזור רמת הגולן, מתחיל בחרמון ויורד עד לכפר בלום ונערך במתכונת של מסע נודד. במהלך המסלול יש פרויקטורים המדריכים בתחנות מרכזיות, כמו אנדרטאות ואתרי קרב. לעתים סיפור המסגרת של המסע מסופר על ידי דמויות מייצגות, המספרות את הסיפור כעדויות.

מסע מנהיגים – מיועד לחניכי כיתות ט'. זהו מסע בן ארבעה ימים באזור אלקוש-ביריה. מסע זה הוא חדש יחסית ומתקיים בארבע השנים האחרונות. בעבר היה נהוג מסע שנקרא מסע חוף, ובהחלטת התנועה הוחלף המסע. תכני המסע הם תכני מנהיגות, ובמהלכו מכירים החניכים מנהיגים שונים מההיסטוריה של העם היהודי ושל מדינת ישראל. המנהיגים עליהם לומדים במסע לא קשורים בהכרח לתא השטח בו מטיילים, אלא הסיפורים נבחרים בהתאם לנושא המנהיגות. למשל: הפנתרים השחורים. יש ניסיון מתמיד של מחלקת ההדרכה לחבר את תכני הטיול לתכני השטח ולסוגיות שהשטח מַזְמֵן. המסע בנוי כמסלולים קצרים ברמת קושי בינונית, כאשר במסגרתו נדרשת הקבוצה לקחת על עצמה אתגרים קבוצתיים שונים. המסע נמצא בתהליכי בנייה והשתנות. כיום הוא מתקיים לאחר קורס מד"צים, וקיימת מחשבה להעבירו לתקופת פסח, לפני הקורס, כמסע מכין לקראת קורס ההדרכה. כל אחד ממסעות התנועה מסתיים בטקס תנועתי חגיגי.

בנוסף לפעילויות אלה מתקיימות בקיץ הכשרות לשכבת ט', העוברת מחניכות לתפקידי הדרכה בתנועה, וסמינרים מתקדמים לחברי השכבות הבוגרות. במהלך סמינר ט' מתקיים טיול בחולות ניצנים ופעילות ניווט ביער חרובית, כחלק מההכשרה להדרכה בטיול. במסגרת ימים אלה מבצעים פעילויות שדה ובישולי שדה.

בני עקיבא

פעילות הקיץ בתנועת בני עקיבא נפתחת ביום כיף תנועתי לכל התנועה. היום מאופיין במושכן (אטרקציה) כגון לונה פארק או סופר לנד.

בהמשך הקיץ מתקיים מחנה ארצי המחולק לפי שכבות גיל, כאשר לכל שכבה מחנה נפרד. המחנה מחולק לרובעים ובכל רובע מספר קבוצות של חניכים, לפי סניפים. המחנה מאורגן ברמה הארצית על ידי פרויקטורים לצורך זה. הקומונריות לא מעורבות כלל בבניית המחנה. הפעילות המרכזית במחנות היא טיולים במתכונת של טיולי כוכב, כאשר המחנה משמש כחניון לינה – ממנו יוצאים למסלולי טיול של יום אחד, ואילו חוזרים. את הטיולים מובילים מובילי טורים שהוכנו לצורך זה. המחנות כוללים בנייה מחנאית בסיסית ומינימלית.

בשונה משאר הטיולים בתנועת בני עקיבא, המודרכים על ידי גורמים מקצועיים או פרויקטורים של התנועה במתכונת של תחנות הדרכה, כאן ניתן מקום מרכזי למדריך הקבוצה. מדריכי הקבוצות הם אלו המובילים ומדריכים את הטיול, מתחילתו ועד סופו. זוהי הזדמנות משמעותית בעבור המדריך להשפיע על החניכים שלו, להיות שותף לחוויות של החניך בטיול, להבנות סיטואציות חינוכיות ולהוביל את החניך.

טיולי ההכנה לקראת מחנה הקיץ מתבצעים אחד לאחד לטיולים עצמם, ובמסגרת טיולים אלה מתבצעת הכשרת המדריכים להדרכה בטיול.

השומר הצעיר

פעילויות הקיץ בתנועת השומר הצעיר, בדומה לשאר התנועות, נחלקות לפעילות מחנאית, פעילות טיולים ופעילות במסגרת קייטנות (קייצות).

עד שנת 2013 התקיימו במהלך הקיץ מסעות וטיולים, ולא

מחנות בעלי אופי מחנאי. ההחלטה על קיום מחנות קיץ בעלי אופי מחנאי התקבלה בעקבות קיום "השומריה העשירית" באותה שנה, כחלק מחגיגות מאה שנה לתנועה. החוויה המשמעותית שהייתה לקינים במחנה זה עוררה רצון בתנועה לאפשר לחניכים ולשכבה הבוגרת חוויה חינוכית מסוג זה בכל שנה. לאחר ההחלטה התבצעה למידה בין תנועתית וכך נבנה מודל המחנה.

המחנות מתבצעים במסגרת קינית, בפורום ארצי, כמחנה משותף לכל שכבות הקן יחד, ד'-י"ג. ההכנה למחנה מתחילה כבר אחרי פסח ומהווה את השיא של הרבעון האחרון של שנת הפעילות. כל קן בונה את המחנה ואת עצמו כיחידה עצמאית, וההנהגה נותנת את המעטפת המנהלתית. לכל בוגר מוגדר תפקיד במחנה ולקראתו נוספים תפקידים שלא קיימים בשנת הפעילות השוטפת (למשל: אקונום, אחראי מחסן ועוד).

המחנה מתחיל בשלושה ימי חלוץ של השכבה הבוגרת (הגו"ב – הגוף הבוגר), בהם מתבצעת בנייה מחנאית והכנת הפעילות לקראת בואם של החניכים (הגו"צ – הגוף הצעיר). חניכי כל השכבות מגיעים למחנה לשלושה ימי פעילות ושני לילות.

אחת הפעילויות הייחודיות המתבצעות במחנה זה היא פארק חבלים. מחוץ לשטח המחנה נבנה פארק חבלים מחנאי ובו מתקנים מחנאיים מורכבים המהווים תחנות פעילות אתגר. החניכים מהשכבות השונות מגיעים בהדרגה לפארק החבלים במהלך המחנה ועוברים פעילות אתגרית.

מחנה הקיץ מתואר על ידי רכז המפעלים של התנועה כחוויה יוצאת דופן עבור הקן, שעיקרה חיזוק הקשר בין הגוף הצעיר והגוף הבוגר, יצירת חויית הזדהות של החניך עם הקן, האזור והתנועה, והעצמת הגוף הבוגר כדמויות חינוכיות עבור החניכים הצעירים.

מפעל מרכזי נוסף של התנועה במהלך הקיץ נקרא – קייצות. הקייצות מיועדות לשכבות הצעירות, ד'-ו', ומופעלות במקומות

שונים בארץ, כאשר המדריכים של הקינים מוחלפים בין המקומות, כך שמדריך לא נמצא בקן שלו. פעילי שכבת י"א הם אלה שמפעילים את הקייצות, ולשם כך הם עוברים תהליך הכשרה מסודר לפני תקופת הקיץ. הקייצות מתנהלות במתכונת של קייטנות וכוללות הפעלות חווייתיות ופעילויות שיא. במהלך הקייצות ישנים המדריכים בקינים בהם מתקיימת הפעילות, ובערב מתקיימות עבורם פעולות בנושא החברה הישראלית ובנושאים נוספים אשר מודרכות על ידי מדריכי השכבה הבוגרת, מבוגרי התנועה.

במהלך הקיץ מתקיים גם קורס מד"צים לחניכי שכבת ט', העוברים להיות מדריכים בתנועה. קורס זה נקרא – סמינר מד"צופי. את מחנה הסמינר בונה קבוצה מתוך הקומונרים המסיימים את שנת חוות ההכשרה בתנועה. הסמינר נבנה כולו בבנייה מחנאית, כאשר הבנייה כוללת בניית מגורים, מיטות, מחסן, מטבח, אקונומיה, מסלול חבלים אתגרי ומתקן מחנאי לפעילות אתגר קבוצתית (אתגרונ).

הקורס בנוי במתכונת של חמישה ימי שטח וחמישה ימים כסמינר עיוני. במהלכו מתנסים החניכים בבניית קיאים ובפעילות אתגרית כגון גלישת אומגה, כאתגר אישי וקבוצתי. לדברי מחלקת המפעלים של התנועה, סמינר המד"צופי הוא חוויה מכווננת ביותר הן בעבור חניכי הקורס והן בעבור קבוצת הקומונרים, אשר נמצאים בשטח הקורס כחודש ימים. מפעל זה נתפס בתנועה כאחד המפעלים המשמעותיים והחזקים ביותר.

בנוסף לפעילויות אלו מתקיים במהלך הקיץ סמינר הכשרה לבעלי תפקידים, לפעילי שכבת י', כהשלמה להכשרה להדרכה ולהיותם פעילים בתנועה.

עזרא

במהלך הקיץ מתמקדת פעילות תנועת עזרא במחנות. עד שנת 2013 התחלקו המחנות לשלוש שכבות גיל, כאשר ההבדל היחידי המשמעותי היה במספר ימי הפעילות. השכבות הצעירות (גורים – ג'–ד') הגיעו ליומיים, שכבות הביניים (צופים – ה'–ו') הגיעו לארבעה ימים, והשכבות הגבוהות (סיירים – ז'–ח') הגיעו לשישה ימים. עד לנקודת השינוי כל המחנות התקיימו ביער אחד והפעילות הייתה הפעלות שונות, ללא נושא מרכזי. פעמים רבות הייתה חזרה על התכנים והפעילויות בין שנה לשנה.

בהנהגת התנועה הוחלט ליצור שינוי במיקום המחנות, בתכנים וברמת הקושי והאתגר, המתבטאת בין היתר במספר הלילות במחנה. החלטה זו נועדה בין היתר ליצור ציפייה בקרב החניכים לקראת הטיולים בתנועה, כך שיהיה להם למה לשאוף ורצון להתפתח במהלך השנים.

במהלך 2013 עד 2015 נערכו השינויים. כיום המחנות מפוצלים לשני מוקדים: באחד מחנה לשכבת גורים, בו המתקנים מוכנים ועיקר הפעילות היא פעילות תוכן של היכרות ראשונית עם עולם המחנות, ומחנה לשכבת צופים, בו מתבצעת בנייה מחנאית רבה ומושם דגש רב על עצם השהייה בשטח. בשני מחנות אלה מתארחים החניכים במרכזי חינוך קק"ל, אלה הם שטחים מוגדרים של קק"ל המיועדים ללינת שטח ולגיחות ובהם אוהלים, כיתות לימוד, מתקני ספורט, שירותים ומקלחות וחדר אוכל. הסיבה לכך היא הרצון לשפר את איכות התשתיות והסביבה במחנה ולחסוך את האנרגיות, הזמן והמשאבים המושקעים בהיבטים המנהליים של הקמת תשתיות אלו, לטובת עיסוק מעמיק ונכון יותר בתכנית המחנה.

במוקד השני נמצא המחנה השלישי, מחנה סיירים המיועד לשכבות ז'–ח'. המחנה מתבצע במתכונת של טיול נודד, טור אחד ארוך הכולל את כל החניכים. משך המחנה הינו חמישה ימים ובמהלכו לנים החניכים כל לילה בחניון אחר. בשל העובדה שבכל

שנה שתי שכבות גיל משתתפות במחנה הוא בנוי כך שבשנה אחת המסלול הוא מעמק האלה לכותל המערבי בירושלים, ובשנה האחרת המסלול הוא מים אל ים. כך כל חניך חווה את שני המסלולים, שכל אחד כולל אתגרים שונים ובעל ערך חינוכי אחר. אחד הימים במחנה מוקדש לניווטים בתוואי המסלול, דבר המהווה אתגר חווייתי ומשמעותי מאוד עבור החניכים והמדריכים.

מעבר לתכנים הרבים המועברים במחנה הסיירים מושם דגש רב על האתגרים הקשורים באזורי ההליכה (מבואות ירושלים, ירושלים, הגליל). מבחינת התנועה, אין זה מובן מאליו לילדים בגילאים אלה לבצע הליכה לאורך עשרות קילומטרים בפרק זמן כה קצר. עצם המסע וההליכה יום אחרי יום מהווים חוויה משמעותית עבור החניכים.

מחנה הסיירים הוא מפעל השיא של המחנות התנועתיים, הן ברמת המשאבים, הן ברמה החינוכית והערכית והן ברמת התכנון והארגון של הפקתו. בוגרי התנועה מעידים שחוויית מחנה הסיירים היא חוויה הזכורה להם כמשמעותית במיוחד גם ממרחק של שנים. לדברי רכז המפעלים של התנועה, מחנה זה משמש כמעין 'מגדלור' לשאר המחנות.

בנוסף למחנות, מתקיים בתנועה במהלך הקיץ קורס ההדרכה לחניכי שכבת ט'.

הנוער הלאומי

פעילות הקיץ בתנועת הנוער הלאומי נחלקת לפעילות קייטנות, אשר במסגרתן מתקיים מחנה קיץ בן שלושה ימים לחברי השכבות הצעירות, ולהכשרות לשכבה הבוגרת.

הקייטנות מיועדות לשכבה הצעירה, ד'-ו', מתקיימות במתכונת סניפית ואורכן כשלושה שבועות. במהלך הקייטנה מתקיימים מספר ימי פעילות מחוזיים משותפים. הקייטנה היא הזדמנות מבחינת

התנועה ליצירת קשר עם ילדים נוספים מהיישוב ולחברם לפעילות התנועיתית.

במסגרת הקייטנה יש יציאות לפעילויות שיא. פעילות השיא הגדולה ביותר הינה יציאה למחנה של שלושה ימים: מחנה הישרדות. מחנה זה מוגדר כמפעל הגדול והמשמעותי ביותר של השכבה הצעירה בתנועה. את המחנה מוביל סיפור מסגרת הנקבע על ידי הנהלת התנועה והוא מתבטא באופן בניית המחנה, בפעילויות ההדרכה ובפעילויות התרבות במחנה. את המחנה בונים חברי השכבות הבוגרות שנבחרו לצאת ולהוביל בחלוץ ייחודי, שמתחיל שלושה ימים לפני תחילת המחנה. את הצד המנהלתי-ארגוני של המחנה מפעיל צוות מהשכבה הבוגרת המורכב מנציגים נבחרים מהסניפים שאינם מעוניינים בהדרכה. הם מכונים בתנועה: צוות ביג'ומבו. מחנה הישרדות מתקיים בימים הראשונים של הקייטנה.

כשבוע לאחר סיום הקייטנות מתקיימים קורסי ההדרכה, המהווים את מפעל הדגל של התנועה. קורסי ההדרכה מיועדים לשכבות ז'-י"ב, מתנהלים במתכונת של תנאי שטח, במסגרת ארצית, כאשר כל הקורסים מתקיימים במקביל באותו אתר יער. כל קורס נושא מטרה ואופי אחר: כיתות ז' – הכנה לקראת קורס ח'; כיתות ח' – מקבלים תעודת הדרכה; כיתות ט' – מקבלים הסמכה נוספת להדרכה; קורס י'-י"א – רש"צים (ראשי צוותים), קורס ע' רכז (יד ימינו של רכז הסניף ומקשר בינו לבין השכב"ג), קורס מדריכי שדה (המתמקד בנושא המחנאות, השדאות וה-ODT), קורס אמנויות הבמה (המיועד ללהקות התנועה) ועוד. קבוצות החניכים בקורס הן קבוצות מעורבות מכל התנועה, על פי שכבות גיל.

ההובלה וההנחיה של הקורסים נעשות ע"י מדריכים בוגרים נבחרים מסניפי התנועה, חברי שנת השירות וחברי ההנהגה הארצית. בכל ערב במהלך זמן הקורסים מתקיים מפגש בין חניכי הקורסים השונים, הנושא אופי של ערב שיא במתכונת תחרותית.

בערב האחרון לפני סיום קורסי ההדרכה מתקיים טקס מרכזי של התנועה. הטקס נתפס בקרב חברי התנועה כגולת הכותרת, נקודת ציון חגיגית לסיכום קורסי ההדרכה ושנת הפעילות. הטקס מתקיים בנוכחות ההורים ונושא אופי חגיגי ומכובד. בטקס זה מתבצעת פרידה משכבת השמיניות בתנועה ומחברי שנת השירות וקבלת חברי שנת השירות החדשים, פרידה מיו"ר ההנהגה הצעירה היוצא, חלוקת תעודות למצטיינים ותעודות הדרכה למדריכים החדשים. בטקס הזה מתבצעת גם ההבטחה לתנועה והוא מהווה שיא משמעותי לכל משתתפיו.

בית"ר

מפעלי הקיץ של תנועת בית"ר מתמקדים בעיקר בשכבה הבוגרת של התנועה וכוללים פעילות הכשרה וקורסים.

במהלך הקיץ מתנהלים ארבעה קורסים בני שמונה ימים, ולאורך ארבע שנות הבגרות של הפעילים משכבה ט' ועד י"ב הם מהווים למעשה רצף הכשרה אחד. בכל קורס מתבצע טיול של יום אחד במסלול הליכה רגלי המודרך לרוב על ידי מדריך מקצועי מוסמך. בין סוגי הטיולים: גיחה מחנאית ובישולי שדה, מסלול לילי, ביקור ביהודה ושומרון, סיור מודרך באתר, עלייה למצדה ועוד.

לחניכי התנועה לא מתקיימת פעילות קיץ ברמה הארצית. בחלק מהמעוזים מתקיימת פעילות נקודתית ובחלק מהמחוזות מאורגנת פעילות מחוזית, לרוב חד-יומית. לעתים מאורגנים טיולים בני מספר ימים המאופיינים כטיולי אטרקציות: טיול נודד בן שלושה ימים, במסגרתו מתבצע שיט בכנרת, לילה בחוף צאלון, פעילות עם מתקני מים ועוד. התנועה רואה בתקופת הקיץ זמן מתאים ל'טיולי צ'ופר' למעוזים, ומציעה למפקדי המעוזים הצעות לטיולים מסוג זה. חלק מהטיולים מאורגנים וממומנים על ידי גופים חיצוניים כמו קרן ז'בוטינסקי, ההסתדרות הציונית, מנהלת הכנרת ועוד.

אריאל

בתנועת אריאל נחלקות פעילויות הקיץ לשניים, מחנות קיץ ופעילויות התנדבות.

כמו שאר מפעלי התנועה, מחולקים מחנות הקיץ בין תנועת הבנים ותנועת הבנות. המחנות מתקיימים באותו מקום, במועדים שונים, ושתי הקבוצות משתמשות באותן תשתיות.

החניכים מגיעים למספר ימים במחנה: חניכי השכבות הצעירות, ג'-ד', ליומיים; חניכי ה' לשלושה ימים; חניכי ו' לארבעה ימים; חניכי ז' לחמישה ימים; חניכי ח' לשישה ימים; וחניכי ט' ומעלה נמצאים במחנה שבוע ימים, כולל שבת. ההבדל בין מחנה הבנות למחנה הבנים – אצל הבנות מספר החניכות הולך וגדל, השכבות מגיעות בהדרגתיות, ואצל הבנים זה הולך וקטן, כולם מגיעים יחד ובכל יום שכבה אחת חוזרת הביתה.

המחנה מורכב ברובו מטיולים, לקטנים במתכונת של טיולי כוכב – בכל יום יוצאות השכבות השונות למסלולים שונים בקרבת המחנה וחוזרות אליו. מכיתה ו' ומעלה הטיול כולל גם יום של לינת שטח. המובילים של הטורים הם מבוגרים מהתנועה, פרויקטורים שהוגדרו לצורך זה. לשם כך מתבצע מחנה הכנה לכל מובילי הטורים, לכל רכזי המחנה ולמדריכי הטיול. את התכנים לטיול מכינה מחלקת החינוך של התנועה.

בשנים האחרונות גדלה מאוד יוזמת ההתנדבות במהלך תקופת הקיץ. הדבר החל כיוזמה מקומית של סניפים, והפך להיות נוהג ומסורת תנועית. הבוגרים בוחרים מקום להתנדב בו, בדרך כלל במקום יישוב אשר בקרבתו סניף של התנועה. הם ישנים בסניף ובמשך מספר ימים, עד שבוע, מתנדבים במקומות שונים. בשנים האחרונות נוספו לשבוע זה פעילויות חווייתיות וערבי שיא. ארגון המזון וההיסעים גם הוא באחריות הבוגרים, והמימון מתבצע על ידי התנועה. התנועה מספקת תקציב לעניין זה, ויש בעלת תפקיד מטעם ההנהלה הממונה על מפעל זה.

בנוסף, מתקיימת במהלך הקיץ סדרת 'שבתות שערי צדק'. בשבתות אלה ישנים הבוגרים בירושלים ומתנדבים במקומות שונים: בתי אבות, בתי חולים, מוסדות גריאטריים. הבוגרים מתפרסים בכל ירושלים ועוברים בין המוסדות השונים בהליכה רגלית.

האיחוד החקלאי

מפעלי הקיץ בתנועת האיחוד החקלאי, בדומה לתנועות האחרות, נחלקים למחנות ולקורסי הכשרה. ההכנה למפעלי הקיץ מתחילה כבר בחודש אפריל, מיד לאחר סיומם של טיולי פסח.

מחנה הקיץ הוא מפעל הדגל של התנועה, והדבר מתבטא בתהליך ההכנה למחנה ובמחנה עצמו.

ההכנה למחנה מתקיימת מפסח ועד לקיץ בצורה אינטנסיבית ומהווה חלק משמעותי מהפעילות בתקופה זו. ההכנה מתחילה במפגש ארצי של פעילי השכבה הבוגרת שבחרים את הנושא השנתי של המחנה, נושא הקשור לחברה הישראלית ולציונות: למשל סיפורי התנ"ך, מנהיגים או גאוה ישראלית. ההנחיה היא שחלק משמעותי מהתכנים במחנה צריכים להיות אקטואליים. בחירת הנושא והכנת התכנים לאחר מכן מתבצעות תוך תהליכי למידה מעמיקים של השכבה הבוגרת, כך ניתנת הזדמנות חינוכית ללמידה ולעיצוב עמדות מתוך שיח ביקורתי.

המחנה מתקיים במתכונת של מחנונים. כאשר כל מחנון מורכב מכמה יישובים ומהווה יחידה עצמאית במחנה מבחינה תפעולית ותוכנית. לכל מחנון נבחר בהכנה תת-נושא מהנושא הכללי של המחנה.

השלב הבא בארגון המחנה הוא מספר השתלמויות, המתקיימות בסופי שבוע בין פסח לקיץ. בהשתלמות הראשונה נבחר צוות מוביל מחנון מתוך שכבות י"א-י"ב, מסניפים שונים. הצוות המוביל יעבוד בהנחיית מפקדי המחנון, שהם גרעינרים.

השתלמות שנייה מתבצעת במסגרת אירוח בין סניפי של שכבה

בוגרת. הסניף הגדול של המחנן מארח את כל השכבה הבוגרת מכל הסניפים של אותו מחנן. המטרה של סוף השבוע הזה היא בניית הצוות המחנני. כאן מתבצעת חלוקה לתחומים בהפעלת המחנה: מחנאות, הדרכה, פני המחנן, חדר נושא ועוד.

השתלמות שלישית מתבצעת במסגרת אירוח כלל סניפי: חניכים ובוגרים מתארחים בסניף הגדול של המחנן. המטרה היא גיבוש חברתי ופיתוח קשרים חברתיים. האירוח הבין סניפי מעודד תרבות של למידת עמיתים ושיתוף בין סניפים. החניכים מתארחים בבתים של פעילי הסניף המארח, לעתים אף עשרה חניכים בבית אחד. בהשתלמות זו עוברים החניכים פעולות בנושא המחנה ומוקדש זמן לתכנון תוצרים שכבתיים, כאשר המטרה היא יצירת מעורבות חניכים בתכנון המחנן כבר מגיל צעיר. כך למשל חניכי שכבה ד' שותפים בהגשות של המבנים המחנאיים של המחנן לאישור מהנדס.

המחנה כולו מנוהל על ידי חברי הגרעין, בהיבט המנהלתי-ארגוני וגם בהיבט החינוכי. אופן בניית המחנה מאפשר פיתוח מנהיגות בקרב חניכי השכב"ג ובקרב חברי הגרעין, שזוהי ההתנסות המשמעותית ביותר עבורם בסיום שנת הגרעין.

המחנה מתקיים במתכונת של ארבעה ימים, לכל שכבות הגיל. השכבה הבוגרת מגיעה לשלושה ימי חלוץ, להקמת המחנה והמתקנים המרכזיים. כאשר מגיעים החניכים הם בונים את מאהלי המגורים, מתקנים בתוך המגורים ואת המבנים המחנאיים שתכננו.

המחנה מתקיים כאמור במתכונת של מחנונים וכתחרות בין המחנונים. לדברי מחלקת המפעלים של התנועה אלמנט התחרות של המחנה מוסיף מוטיבציה בקרב חברי השכבה הבוגרת לעשייה חיובית, ומביא אותם לרמת פעילות גבוהה וללמידה עצמית של תכנים.

מעבר לפעילות המחנאית ולפעילות ההדרכה הפרונטלית מתקיים פרויקט שיא לכל שכבה בנפרד, בפורום ארצי. בין אלה: יום ספורט, בישולי שדה, פעילות ניווט והשבעת שכבת ח'.

בערב האחרון של המחנה מתקיים טקס סיום שנת הפעילות. טקס זה הוא טקס ארצי של כל המחנונים ובמסגרתו מתבצעים מפגנים של כל מחנן, לעתים גדולים מאוד מבחינה ויזואלית. בטקס מודלקות כתובות אש ומכריזים על מעמד החלפת הגרעין.

לאחר הטקס מגלים הגרעינרים החדשים את מקומות השיבוץ שלהם, ולאחר השיבוצים של הקומונות נערכות קבלות פנים בסניפים לגרעינרים החדשים.

למחרת, ביום האחרון של המחנה, מתקיים טקס חלוקת פרסים. הטקס מתקיים בשני שלבים: פורום ארצי – צוותים מובילים, שם מכריזים על המחנונים הזוכים, ופורום מחנוני – שם מכריזים על הפרסים שהתקבלו. החלוקה לשני טקסים נפרדים היא מנהג חדש מהשנים האחרונות, שנערך בעקבות היותו של הטקס טעון ורגשי יתר על המידה, וקשה לביצוע בפורום הארצי.

מפעל נוסף המתקיים בקיץ הוא קורסי ההכשרה (מד"צים). הקורסים מועברים לכל שכבת הבוגרים, בחלוקה לארבע שכבות. במסגרת קורסי המד"צים של שכבות ח' ו-ט' מתקיימות גיחות שטח – בגיחה של שכבה ח' לומדים החניכים תכנים של הדרכת שטח וטיול, מחנאות, בישולי שדה, קריאת מפה והתנסות בסיסית בניווט. הגיחה של חניכי שכבה ט' מתחלקת ליום בישולי שדה ויום טיול. שתי הגיחות מוגדרות כפרק משמעותי בקורס המד"צים, לכל אחת מהשכבות.

הגיחות מנוהלות ומודרכות על ידי פעילי שכבה י' בהנחיית הגרעינרים. הדרכת הגיחה מהווה פרויקט שיא של קורס פעילי שכבת י'. בדומה להתנהלות הגרעין בניהול טיולים, כך בוחרים הפעילים בעלי תפקידים, מחלקים תחומי אחריות ומנהלים את הגיחה במודל המאפשר פיתוח אחריות אישית בתוך עבודת צוות. יומיים לפני הגיחה הם מתכננים, מארגנים ויוצאים ככוח חלוץ להכין את השטח. מבחינת התנועה, הגיחה מקיימת הלכה למעשה את עקרון 'נוער מוביל נוער' וזהו מודל לפיתוח מנהיגות,

כחלק מההכנה שלהם להיות צוותים מובילים בסניפים בשנה הבאה.

בקורס המד"צים של שכבה י"א נדרשים הפעילים למפעל התנדבותי, אותו הם מתכננים ומובילים בעצמם. ימי ההתנדבות מתבצעים במקביל לימי הגיחה. בסיום הערב השני של הגיחה מגיעים פעילי שכבה י"א ומתקיים מפגש תנועתי של בני השכבה הבוגרת.

בחלק מהסניפים מסתיימת פעילות הקיץ בטיול סניפי לשכבה הבוגרת, מסיימי ט'-י"ב. טיול זה הוא לרוב בן יומיים ונושא אופי הפגתי וקליל. טיול זה ניתן כמעין צ'ופר על שנת הפעילות ופעילות הקיץ ומגביר מוטיבציה לקראת פתיחת שנת הפעילות הבאה. הטיול מאורגן על ידי רכז הסניף.

המחנות העולים

מפעל הקיץ של תנועת מחנות העולים הוא מחנה הקיץ, אשר מיועד לשכבות ד'-ז' וי'-י"ב.

השכבה הבוגרת מגיעה ליער ארבעה ימים לפני החניכים הצעירים. בימים אלה הם בונים ומכינים את המקום לקראת הגעת החניכים הצעירים. במחנה הקיץ מתנסים החניכים בתושיית שדה ובעמלנות בעיקר על ידי בנייה של מתחמים קבוצתיים בהם הם לנים. החניכים אף מתנסים בבנייה של מבנים מחנאים אתגריים, בכישול עצמי על מדורות ובפעילות לילה.

בכל שנה נבחר נושא חינוכי וסיפור מסגרת כללי, סביבו עוברים החניכים פעילויות לפני ובמהלך המחנה.

במחנה הקיץ מתקיים מפעל ייחודי לשכבת ז' הנקרא – עצמאי בשטח. מפעל זה שם דגש על לימוד חווייתי של מורשת הפלמ"ח.

שכבות ח' ו-ט' אינן משתתפות במחנה הקיץ.

שכבת ח' יוצאת לטיול בן ארבעה ימים באזור הכנרת. הטיול נקרא טיול משולב מכיוון שהוא משלב בבוקר עבודה סביבתית, הכוללת שמירה על ניקיון חופי הכנרת ופיתוח של שביל סובב כנרת, ובשאר היום טיול בנחלי רמת הגולן. הלינה בטיול זה היא לינת שטח והבישול עצמאי.

שכבת ט' נמצאת בקיץ בקורס המד"צים, במסגרתו מקיימים שני ימי טיול, כולל לינת שטח ואתגר ניווטים בקבוצות. במהלך הטיול מתנסים המדריכים הצעירים בהובלת טיול והדרכתו כהכנה לתפקידם בשנה הקרובה.

בקיץ נערך גם סמינר לשכבה י"א, המחולקת לגרעינים אשר מיועדים לצאת יחד לשנת שירות. במהלך הסמינר עורכים הגרעינים החדשים טיולי ניווטים, כאשר כל מקטע ניווט מובל על ידי זוג מחברי הגרעין.

לדברי מרכז המפעלים של התנועה פעילות הקיץ מהווה שיא חינוכי לפעילות השנתית, מכיוון שהיא נותנת אפשרות למימוש מגוון היכולות, הכישורים והמיומנויות שנרכשו אצל החניכים לאורך השנה. היציאה הארוכה מהבית, ההתנסות בלינה בחוץ, בטיול, בבישול ובלמידה עצמאית, והמפגש הארוך והרב ממדי עם החברים והמדריכים – כל אלה מהווים עבור החניכים עליית מדרגה משמעותית בחוויה התנועתית. חוויה זו, שבמהלך השנה מתרחשת לרוב בפרקי זמן קצובים, מצליחה בקיץ לגעת במגוון היבטי חיים של החניכים ולאורך זמן משמעותי. כך ערכים ורעיונות שעלו ונבחנו במהלך השנה באים לידי ביטוי ממש, והחניכים מתמודדים עם הגשמתם.

המכבי הצעיר

בתנועת המכבי הצעיר מתקיימת פעילות קיץ משני סוגים, מחנות וקורס מדריכים.

המחנה מתקיים במתכונת ארצית, על פי חלוקה לסניפים. המחנה כולל בנייה מחנאית ופעילות תוכן, כאשר בכל שנה נקבע נושא לתוכן החינוכי. במסגרת המחנה לא מתקיים טיול. המחנה נפתח בימי חלוץ של השכבה הבוגרת, לאחר מכן מגיעים החניכים בהדרגתיות: שכבת ח' מגיעים לאחר קורס המדריכים ומצטרפים לשכבת הבוגרים לשמונה ימים, שכבות הביניים ה'–ז' מגיעות לארבעה ימים והשכבות הצעירות, ג'–ד', מגיעות לשלושת הימים האחרונים. בסיום המחנה מתקיים טקס מרכזי תנועתי בו משתתפים כל חניכי ובוגרי התנועה. בטקס זה מוכרזים הזוכים בתחרויות שנערכו במחנה.

אחת לארבע שנים מתקיימת המכביה (תחרויות ספורט בארץ ליהודים מרחבי תבל), ובשנה זו מתקיים המחנה התנועתי בשבוע הקודם לפתיחת התחרויות שכן החניכים והבוגרים לוקחים חלק בטקס הפתיחה של האירוע. במחנה משולבים חזרות ואימונים לטקס הפתיחה, ולרוב מסתיים המחנה יום לאחר הטקס. במקרים רבים משתתפים בוגרי התנועה בתפקידים שונים במכביה עצמה, כגון סדרנים במגרשים, מתנדבים בכפרי מכביית הנוער, מפעילי פעילויות חברתיות בכפרי מכביית הנוער ועוד.

במהלך הקיץ מתקיים גם קורס המדריכים לשכבה ח', לקראת היותם מדריכים בתנועה. אורכו של הקורס בין עשרה ימים לשבועיים, ובמסגרתו מתקיים יום טיול בקרבת מקום הקורס. מטרתו של יום הטיול היא הכשרה להדרכה משמעותית בטיול, חיזוק הקשר בין החניכים לבין עצמם וחיזוק הקשר בינם לבין מדריך הקורס, וכן מקום לשבירת שגרת הקורס. לטיול קודמת פעילות הכשרה בה לומדים חניכי הקורס הכנת טיול, מיומנויות בהדרכה וכללי הבטיחות בטיול.

היכלי ענג

מרבית הטיולים בתנועת היכלי ענג מתבצעים במהלך חופשת הקיץ. הטיולים מיועדים לכל שכבות הגיל ומתבצעים במסגרת הסניפית. יש טיולים לשכבה הצעירה, לשכבת הביניים וטיולים לשכבה הבוגרת. מרבית הטיולים הינם בני יום אחד, ובמקרים בודדים מתבצע טיול בן יומיים. הטיולים מתקיימים בכל רחבי הארץ ולרוב יכללו ביקור בשמורות טבע ובפארקים מוכרזים. במהלך הקיץ מתקיימים גם סמינרי הדרכה לשכבה הבוגרת, אך אלה לא כוללים פעילות טיול או פעילות שטח.

טיולים מחנות ומפעלי קיץ – טבלה מסכמת

תנועה	שם הטיול	מסגרת הטיול	אופי הטיול ודרגת קושי	שכבות מטיילות	משך הטיול בימים	אזור
הצופים	מחנה קיץ	הנהגה	מחנאות, פעילות הפגתית, שדאות, טקס	ד-יב	10-3	משתנה
	קורסי הדרכה	הנהגה, תנועה	פעילות תוכן, הדרכה והכשרה על פי תפקידים	ט-יב	7-3	משתנה
	מחנה קיץ צופי ים	הנהגה	הכשרה ימית, טקס	ד-ח	8-3	עכו
	הפלגה ליוון צופי ים	הנהגה	שיט	יא	10	ישראל-יוון
	קורסי הכשרה צופי ים	הנהגה	פעילות תוכן, הדרכה והכשרה ימית	ט-י	22-15	עכו
	משטים צופי ים	הנהגה	ספורט תחרותי	ד-יב	1	משתנה
הנוער העובד והלומד	מחנה קיץ	מחוז, תנועה	מחנה, פעילות הפגתית, פעילות אתגר, טקס	ד-ו	4-3	משתנה
	מחנה העפלה	תנועה	מחנאות, פעילות תוכן, פעילות הפגתית, שיט, טקס	ז	5-4	יער החורש
	טיול מים	תנועה	הליכה רגלית במסלולי מים, בינונית, בנייה מחנאית, שיט, טקס	ח	4-3	רמת הגולן ומזרח הכנרת
	רפסודיה	תנועה	בנייה מחנאית, שיט, טקס	יא	4-3	כנרת
	טיול קיץ	קן	הליכה רגלית	ד-ט	2-1	משתנה

תנועה	שם הטיול	מסגרת הטיול	אופי הטיול ודרגת קושי	שכבות מטיילות	משך הטיול בימים	אזור
בני המושבים	מחנה קיץ	מחוז	פעילות תוכן, פעילות הפגתית, טקס	ד-ו	3	משתנה
	מסע פלמ"ח	תנועה	טיול נודד, הליכה רגלית, בינונית, פעילות תוכן, טקס	ז	4	ביריה
	מסע בעקבות לוחמים לשלום	תנועה	טיול נודד, הליכה רגלית, בינונית, פעילות תוכן, טקס	ח	3-4	חרמון, רמת הגולן, כפר בלום
	מסע מנהיגים	תנועה	טיול נודד, הליכה רגלית, בינונית, פעילות תוכן, טקס	ט	4	אלקוש ביריה
	קורס ט' – טיול ניווט	תנועה	פעילות תוכן, הדרכה והכשרה הליכה רגלית, ניווט, שדאות, טקס	ט	5-7	חולות ניצנים, משתנה
	סמינרי הדרכה מתקדמים	תנועה	פעילות תוכן, הדרכה והכשרה על פי תפקידים, טקס	י-יב	3-5	משתנה
בני עקיבא	יום כיף	תנועה	מושכן, פעילות הפגתית	ד-יב	1	משתנה
	מחנה קיץ	תנועה, שכבה	טיול כוכב, הליכה רגלית, קשה, מחנאות	ד-ט	3-5	משתנה

תנועה	שם הטיול	מסגרת הטיול	אופי הטיול ודרגת קושי	שכבות מטיילות	משך הטיול בימים	אזור
השומר הצעיר	מחנה קיץ	תנועה	פעילות תוכן, פעילות הפגתית, מחנאות, פעילות אתגר, טקס	ד-יג	3-6	משתנה
	סמינר מד"צופי	תנועה	פעילות תוכן, הדרכה והכשרה, מחנאות, פעילות אתגר, טקס	ט	8	צפון
	קורסי הכשרה	תנועה	פעילות תוכן, הדרכה והכשרה, טקס	י	5	משתנה
	קייצות	קן	פעילות הפגתית	ד-ו		כל הארץ
עזרא	מחנה קיץ גורים	תנועה	פעילות תוכן, פעילות הפגתית, טקס	ג-ד	2	מרכז חינוך קק"ל, צפון
	מחנה קיץ צופים	תנועה	פעילות תוכן, פעילות הפגתית, טקס	ה-ו	4	מרכז חינוך קק"ל, צפון
	מחנה קיץ סיירים	תנועה	טיול נודד, הליכה רגלית, קשה, ניווט, טקס	ז-ח	5	עמק האלה לירושלים, כנרת-ים תיכון
	קורס הדרכה	תנועה	פעילות תוכן, הדרכה והכשרה	ט	5-7	משתנה
	קייטנות	סניף	פעילות הפגתית	ד-ו	15	כל הארץ
הנוער הלאומי	מחנה הישרדות	תנועה	מחנאות, פעילות תוכן, פעילות הפגתית, טקס	ב-יב	6	משתנה
	קורסי הדרכה	תנועה	פעילות תוכן, הדרכה והכשרה	ז-יא	5-7	משתנה, כל הקורסים באותו אתר

תנועה	שם הטיול	מסגרת הטיול	אופי הטיול ודרגת קושי	שכבות מטיילות	משך הטיול בימים	אזור
בית"ר	קורסי הדרכה וטיול	תנועה	פעילות תוכן, הדרכה והכשרה, הליכה רגלית, שדאות, ביקור באתר	ט-יב	8 1 יום טיול	משתנה
	פעילות וטיול קיץ	סניף (מעוז), מחוז	טיול נודד, פעילות הפגתית, מושכנים	ד-יב	3-1	משתנה
אריאל	מחנה קיץ	תנועה	טיולי כוכב, הליכה רגלית, פעילות הפגתית, טקס	ד-יב	7	משתנה
	התנרבות	סניף	פעילות התנרבותית	י-יב	7-4	משתנה
	שבת שערי צדק	סניף	פעילות התנרבותית, הליכה רגלית קלה, קבלת שבת	י-יב	2	ירושלים
האיחוד החקלאי	מחנה קיץ	תנועה	מחנאות, פעילות תוכן, פעילות הפגתית, טקס	ד-יב	8-3	אנדרטת הנח"ל בפרדס חנה
	קורס מד"צים, גיחות	תנועה	פעילות תוכן, הדרכה והכשרה	ח-יא	10 2 ימי גיחה	משתנה
	טיול קיץ	סניף	הליכה רגלית, קלה, פעילות הפגתית	ט-יב	2	משתנה

תנועה	שם הטיול	מסגרת הטיול	אופי הטיול ודרגת קושי	שכבות מטיילות	משך הטיול בימים	אזור
המחנות העולים	מחנה קיץ	תנועה	פעילויות תוכן והפגה, טקס	ד-ז י-יב	4-8	משתנה
	עצמאי בשטח	תנועה	פעילות תוכן, טקס	ז	1 (במחנה)	משתנה
	טיול משולב	תנועה	התנרבות בשטח, הליכה, בינונית	ח	4	כנרת ורמת הגולן
	קורס מד"צים וטיול ניווט	תנועה	פעילות תוכן, הדרכה והכשרה, הליכה, בינונית, ניווט, טקס	ט	5-7, 2 ימי טיול	משתנה
	סמינר י"א וטיול ניווט	תנועה	פעילות תוכן, הדרכה והכשרה, הליכה רגלית, בינונית, ניווט	יא	4-7, 2 ימי טיול	משתנה
המכבי הצעיר	מחנה קיץ	תנועה	מחנאות, פעילויות תוכן והפגה, טקס	ד-יב	3-8	אנדרטת הנח"ל בפרדס חנה
	מחנה מכביה (אחת לארבע שנים)	תנועה	פעילויות תוכן והפגה, חזרות וטקס המכביה	ד-יב	3-8	משתנה
	קורס מדריכים, טיול	תנועה	פעילות תוכן, הדרכה והכשרה, הליכה רגלית, בינונית, שראות	ח	10-14 1 טיול	אנדרטת הנח"ל בפרדס חנה
היכלי ענג	טיול קיץ	סניף	הליכה רגלית, קלה, ביקור בשמורות טבע	ד-ו ז-ט	1-2	משתנה
	סמינרי הדרכה	תנועה	פעילות תוכן, הדרכה והכשרה	י-יב		משתנה